

"Oh lassan szállj és hosszan énekelj,
Haldokló hattyúm - szép emlékezet!"
(Petőfi: Tündéralom)

78 évesen a diósgyőri Kilián György Gimnázium katedráján

Iskolánk több, időszerű évfordulás számjegye között a "matematikus" rám is osztott egyet: a 78-at, jelenlegi éveim számát, mintegy emlékeztet - még mindig a katedrán.

E görög szó karosszéket jelent eredetében, de mi minden fűződhet kinek-kinek hozzá, ha hallja vagy olvassa! Ma általában kiemelt helyet jelent számunkra, ahová odafigyelnek, felnéznek. Ám akinek így vagy úgy - hosszabb vagy rövidebb időre - osztályrészül jutott, nem feledheti, hogy elsősorban szolgálati hely. Nem kipárnázott bársonyszék tehát "lázás semmittevésre", de nem is Olimposz, ahonnan Zeusz villámokat szór! - Olyan karosszék hát, mely átfog, felkarol.

Ezzel a szóval a magamfajta falusi gyerek úgy találkozott, hogy az édesanyja vagy a nagyszülője kézenfogva vitte magával, amikor templomba ment. Innen az első katedraismeretségem: a templomi szolgálati hely. - Azután, amikor iskolába mentünk: hat osztály együtt, egy tanteremben, egy tanító bácsival, aki - igaz ugyan, hogy délelőtt-délután, de abban a bizonyos "elemiben" az alapelemeket: az írást, olvasást, számolást megtanította velünk sok egyéb "alapozó elemmel" együtt a dobogón elhelyezett, kiemelkedő katedráról, amely körül mi felsorakozva osztályrendben mondtuk fel a leckét nap mint nap. A tanító úr pedig fáradságot nem kímélve úgy megtanított minket, hogy az elemi negyedik osztálya után ezzel a felkészítéssel mehettem a nagy hírű Pataki Kollégiumba, ahol már más tanárok néztek le ránk, de sohasem néztek le minket, és ahová mi mindig felnéztünk.

Majd ezután én is katedrára kerültem. Előbb mint nagydiák, ünnepi követként (legátus) ún. sátoros ünnepeken egy-egy gyülekezetben, majd mint teológus és lelkipásztor. 1945-től pedig magyar-latin szakos stipendiumos diákjaként tanári katedrát biztosított nekem is Alma Materem Sárospatakon, áldott elődök örökében, akik közül sokan még tanáraink is voltak.

1952-ig voltam pataki tanár, az iskola államosításáig. Ekkor kerültem ide, a diósgyőri Kilián Gimnáziumba, ahol azóta is hűséges maradtam a katedrához mindmáig, egyfolytában, kihagyás nélkül. Ennek pedig immáron 45 éve, közel fél évszázada (hogy megint a számadatok útjára lépjek). Több ez az idő - ha jól számolom - mint amennyit ezen kívül éltem eddig. - Hálás lehetek érte!

52 év a katedrán a 78-ból, és ebből 45 itt: egy helyen, egy iskolában! Szívesen írok hát bizony róla, már csak azért is, mert amikor annak idején ide kerültünk ketten Patakról Palumby Gyula bátyámmal, akivel 67 éves pataki diákság köt össze minket (ebből 7-8 év együtt-tanárkodás), nem viszolyogva fogadtak itt bennünket; ennek ékes bizonyága, hogy őt mindjárt igazgatóhelyettesnek nevezték ki. Évközben pedig igazgatóváltás is lévén (Lerner Károly helyett dr. Peja Győző), a közbeeső közel fél évet a volt pataki tanár látta el iskolavezetőként közmegegyezéssel.

Azóta is el-elgondolom, hogy talán azért is fogadott így minket az akkori Kilián, mert iskolaelődjé, a Hunfalvy nemegyszer kellett, hogy megtapasztalja az "elvándorlást", a "katedracserét" - közben még nevet is cserélve. (Ungvár - Miskolc - Kassa - Diósgyőr: Hunfalvy - Kilián).

Szerettem és szeretek ma is itt lenni. Nemcsak azért, mert jó volt a fogadtatás, hanem azért is, mert ennek az iskolának valami olyan otthont jelentő jellege lett számomra. Mintha Tamási Áron megállapítása bizonyosodott volna bennem is, hogy "Azért vagyunk a világon, hogy valahol otthon legyünk benne". Ehhez pedig nyilván hozzájárult az iskolavezetés, dr. Peja Győző, Palumby Gyula, Kamarás István személyében. Milyen jó volt nemcsak hallani, de tapasztalni is lépten-nyomon Győző bátyánk "iskolacsalád" megnevezése mögött a realitást, a valót; és a "drága magyar ifjúság" megszólításának abban az időben nem nagyon hallott szavaiból őt, a rendíthetetlen magyart. De sokat jelentettek ezek akkor, áldja meg érte háló poraiban is az Isten!

Így nem éreztem magam itt valami megtúrt idegennek, jöttmentnek, hanem mint aki megint otthonra lelt immár harmadízben.

Sajókeresztúr - Sárospatak - Diósgyőr: három huzamosabb tartózkodási helye életemnek. Az első a falum, ahová még ma is köt a föld, a rög, benne a gyökér. Ahová ma is gyakorta hazajárok, - talán mintegy pótolni akarva, hogy itt éltem időmből a legkevesebbet. Itt születtem, "itt ringatták bölcsőm", s "nekem áldott az a bölcső, mely magyarrá ringatott". Itt voltam kisgyermek; itt találtam rá életem párjára; itt született első gyermekünk, Csongor fiam, itt pihennek földművelő őseim.

Sárospataknak, a Kollégiumnak Isten és a szüleim után meg csak törlesztgethetek abból, amit Tőle kaptam, pedig "úgy szeretném meghálálni"!... azt a 12 feledhetetlen diákéveimet és a 7-8 tanárit, melyben Pataké lehettem újra, és enyém Patak! - Most ötödik éve megint visszajárok ugyan (latint tanítok a Theológián) "törlesztésként", így minden héten egy napom Pataké, de ez - tudom - csak csepp a tengerből, abból, amit én Pataktól kaptam. "Áldott legyél, Sárospatak érte!"

Diósgyőr pedig ma is otthonom 45 éve a 78-ból, és amikor ezt írom, még mindig tanítok a Kilián Gimnázium katedráján. Igaz, magyart már nem, de amióta lehet, hittant is, mert az egyházzrészünknek is gondnoka vagyok, és bár 12 évi könyvtároskodás után 1980 óta nyugdíjas lettem, a könyvtárban íróasztalt biztosított nekem azóta is mind Bartha István igazgató úr, aki Palumby Gyula bátyánkat követte az igazgatói székben, mind - Isten nyugtassa - Stefán Frigyesünk, akit mint igazgatónkat korán elveszítettünk, mind pedig a jelenlegi igazgatónk, Péter Barnabás igazgató úr.

Jól tudom, hogy a katedrára nem csak felfelé vivő út van. Le is kell egyszer lépni onnan, mint ahogy nem csak leadó állomás a katedra, hanem "felvevő készülék" is egyben.

Tudom, mert ez az élet rendje, hogy:

"A nemzedékek örváltása jó...
Én boldog alázattal elmegyek.
A legfőbb Leadóra hangolom
Megromlott felvevőmet: szívemet."

Demeter Gyula
ny. tanár

DEMETER Gyula: „78 évesen a diósgyőri Kilián György Gimnázium katedráján”, in: Fábrián József (főszerk): *Múltunk, életünk : a miskolci Kilián György Gimnázium emlékkönyve*. Miskolc : [Kilián György Gimn.], 1997.